

НЕЗАЛЕЖНА МЕДІЙНА РАДА

Висновок № 46

Щодо низки матеріалів ТРК Аверс та афілійованих з нею структур

м. Київ

27 квітня 2021 р.

I. Зміст скарги

1. До Незалежної медійної ради надійшло звернення від директора Л. Гуріної та правознавця О. Єлової товариства з обмеженою відповідальністю «Компанія “ЕкспертоКреде”» (лист №53 від 24.12.2020) з проханням висловити позицію та надати висновок щодо поширення недостовірної інформації та маніпулятивного контенту ДП ТРК «Аверс» (та пов’язаними з нею телекомпаніями). Зокрема, у скарзі йдеться про порушення телеканалами «Аверс» та «Рівне-1» вимог висвітлення передвиборчого процесу; порушення телеканалом «Аверс» журналістських стандартів під час висвітлення захоплення заручників у місті Луцьк, порушення журналістами телеканалу «Аверс» права на приватність, висвітлення телеканалом необ’єктивної, неповної та неправдивої інформації.

2. З урахуванням пункту 12 Положення про Незалежну медійну раду 10.03.2021 Незалежна медійна рада визнала звернення в цій справі частково прийнятним з огляду на значущість відповідного матеріалу для Волинського регіону та потребу поліпшення якості місцевих медіа.

II. Регулювання

1. Конституція України

Стаття 34. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров’я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя.

2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)

Стаття 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.
2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 10. Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.
2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Стаття 17. Заборона зловживання правами

Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

3. Закон України «Про інформацію»

Стаття 2. Основні принципи інформаційних відносин

1. Основними принципами інформаційних відносин є:
 - гарантованість права на інформацію;
 - відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією;
 - достовірність і повнота інформації;
 - свобода вираження поглядів і переконань;
 - правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації;
 - захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Стаття 29. Поширення суспільно необхідної інформації

1. Інформація з обмеженим доступом може бути поширена, якщо вона є суспільно необхідною, тобто є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення.

2. Предметом суспільного інтересу вважається інформація, яка свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України; забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо.

Стаття 30. Звільнення від відповідальності

2. ...Якщо особа вважає, що оціночні судження або думки принижують її гідність, честь чи ділову репутацію, а також інші особисті немайнові права, вона вправі скористатися наданим їй законодавством правом на відповідь, а також на власне тлумачення справи у тому самому засобі масової інформації з метою обґрунтування безпідставності поширених суджень, надавши їм іншу оцінку...

4. Закон України «Про телебачення і радіомовлення»

Стаття 6. Неприпустимість зловживання свободою діяльності телерадіоорганізацій

2. Не допускається використання телерадіоорганізацій для...

поширення інформації, яка порушує законні права та інтереси фізичних і юридичних осіб...

Стаття 59. 1. Телерадіоорганізація зобов'язана...

в) поширювати об'єктивну інформацію...

е) виконувати правила рекламної діяльності і спонсорства, встановлені законодавством...

і) розмістити спростування поширеної інформації, визнаної недостовірною, наклепницькою тощо.

5. Виборчий кодекс України

Стаття 47. Основні засади інформаційного забезпечення виборів

4. Виборчі комісії, засоби масової інформації та інформаційні агентства, органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, об'єднання громадян, інші особи при поширенні інформації про вибори, яка не є передвиборною агітацією відповідно до статті 51 цього Кодексу, зобов'язані дотримуватися об'єктивності, неупередженості, збалансованості, достовірності, повноти і точності інформації, уникати дискримінації та сексизму.

Стаття 49. Засади участі засобів масової інформації та інформаційних агентств в інформаційному забезпеченні виборів

2. Інформаційні агентства та засоби масової інформації поширюють повідомлення про перебіг виборчого процесу, події, пов'язані з виборами, базуючись на засадах достовірності, повноти і точності, об'єктивності інформації та її неупередженого подання.

[...]

Телерадіоорганізації самостійно визначають кількість ефірного часу, присвяченого висвітленню фактів та подій, пов'язаних з виборчим процесом. У зазначених матеріалах телерадіоорганізаціям заборонено виокремлювати у своєму ставленні певних суб'єктів виборчого процесу чи надавати їм привілеї.

Засоби масової інформації мають збалансовано висвітлювати коментарі кандидатів, партій (організацій партій) — суб'єктів виборчого процесу щодо подій, пов'язаних із виборами.

Стаття 51. Форми і засоби передвиборної агітації

1. Передвиборна агітація — це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата, партію (організацію партії) — суб'єктів виборчого процесу. Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-якій формі та будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

Передвиборна агітація може проводитися у таких формах...

[...]

4) оприлюднення в друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації політичної реклами, виступів, інтерв'ю, нарисів, відеофільмів, аудіо- та відеокліпів, інших публікацій та повідомлень...

5. Прихована передвиборна агітація, а також розміщення або поширення матеріалів передвиборної агітації, не позначеної відповідно до вимог цього Кодексу, забороняються.

Стаття 57. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації

4. Засобам масової інформації, їх посадовим та службовим особам і творчим працівникам під час виборчого процесу у своїх матеріалах і передачах, не обумовлених угодами, укладеними відповідно до вимог частини третьої статті 55 і частини другої статті 56 цього Кодексу, забороняється агітувати за або проти кандидатів, партій (організацій партій), оцінювати їхні передвиборні програми або надавати їм перевагу в будь-якій формі.

8. Включення до інформаційних теле-, радіопрограм передвиборних агітаційних матеріалів кандидатів, партій (організацій партій) або політичної реклами забороняється. Політична реклама повинна бути відокремлена від інших матеріалів і позначена як така.

6. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» (ч. 2 ст. 17)

Забороняється поширення через засоби масової інформації або в інший спосіб інформації, яка...

[...]

може утруднити проведення антитерористичної операції і (або) створити загрозу життю та здоров'ю заручників та інших людей, які знаходяться в районі проведення зазначеної операції або за його межами;

має на меті пропаганду або виправдання тероризму, містить висловлювання осіб, які чинять опір чи закликають до опору проведення антитерористичної операції...

7. Кодекс етики українського журналіста (редакція 2013 року)

2. Служіння інтересам влади чи засновників, а не суспільства, є порушенням етики журналіста.

3. Журналіст має з повагою ставитися до приватного життя людини. При цьому не виключається його право на журналістське розслідування, пов'язане з тими або іншими подіями і фактами, якщо суспільна значущість інформації, яка збирається і поширюється журналістом, є вищою, ніж приватні інтереси особи.

4. Висвітлення судових процесів має бути неупередженим щодо звинувачених. Журналіст не може називати людину злочинцем до відповідного рішення суду.

6. Повага до права громадськості на повну та об'єктивну інформацію про факти та події є найпершим обов'язком журналіста. Журналісти та редактори повинні здійснювати кроки для перевірки автентичності усіх повідомлень, відео- та аудіоматеріалів, отриманих від представників загалу, фрилансерів, пресслужб та інших джерел.

7. Інформаційні та аналітичні матеріали мають бути чітко відокремлені від реклами відповідною рубрикацією.

9. Факти, судження та припущення мають бути чітко відокремлені одне від одного. Неприпустимим є розповсюдження інформації, що містить упередженість чи необґрунтовані звинувачення.

10. Точки зору опонентів, в тому числі тих, хто став об'єктом журналістської критики, мають бути представлені збалансовано. Так само мають бути подані оцінки незалежних експертів.

12. Журналіст зобов'язаний зробити все можливе для виправлення будь-якої поширеної інформації, якщо виявилось, що вона не відповідає дійсності.

13. Журналіст не повинен використовувати незаконні методи отримання інформації. Журналіст при зборі інформації діє в правовому полі України і може вдатися до будь-яких законних, в тому числі судових, процедур проти осіб, які перешкоджають йому в зборі інформації. Використання негласних прийомів збирання новин допускається лише тоді, коли це необхідно для забезпечення достовірності або точності матеріалу. Такі прийоми можуть бути виправдані лише в разі, коли іншими способами зібрати інформацію неможливо.

19. Свідоме порушення норм журналістської етики є абсолютно несумісним з професійною журналістикою, піддається громадському осуду, може бути підставою для позбавлення

прескарти чи членства в професійних спілках та НСЖУ. Розгляд конфліктних ситуацій етичного та професійного характеру здійснює Комісія з журналістської етики.

8. Резолюція ПАРЄ 1003 (1993) «Про етичні принципи журналістики» [1]

4. Поширення повідомлень має базуватися на принципі достовірності, що забезпечується відповідними засобами перевірки й доказів, а також на неупередженості подання, опису й розповіді. Чутки не мають бути складовою повідомлень. Заголовки та виклад повідомлень мають відображати сутність представлених фактів і даних якомога точніше.

15. Ні видавці, ні власники, ні журналісти не повинні вважати, що вони є власниками новин. Новинні організації повинні ставитися до інформації не як до товару, а як до основного права громадянина. З цією метою медіа не повинні використовувати ані якість, ні зміст новин чи думок з метою збільшення кількості читачів чи аудиторії, зі зростанням якої збільшується рекламний дохід.

21. ...Журналістика не повинна змінювати правдиву й неупереджену інформацію або чесні думки, використовувати їх на користь ЗМІ, намагаючись створити чи сформувані громадську думку, оскільки законність журналістики ґрунтується на ефективній повазі до основоположного права громадян на інформацію як на складовій поваги до демократичних цінностей. Тому журналістика, пов'язана із законними розслідуваннями, обмежується достовірністю й чесністю інформації та думок і несумісна з журналістськими кампаніями, що проводяться на підставі заздалегідь випрацюваних позицій і спеціальних інтересів.

25. У професії журналіста ціль не виправдовує засобів, тому інформація повинна отримуватися законними та етичними засобами.

9. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи №R (99) 15 від 9 вересня 1999 р. щодо заходів із висвітлення медіями виборчих кампаній

Якщо саморегуляція не охоплює таких питань, держави-члени мають уживати заходів, аби громадські та приватні телерадіокомпанії в передвиборчий період, зокрема, дотримувалися добросовісності, збалансованості та неупередженості в новинах та передачах щодо поточних подій, включаючи дискусійні передачі такі як інтерв'ю чи дебати (п. 2 розд. II).

У тих державах-членах, де партії та кандидати мають право купувати рекламу для цілей виборчого процесу, регулювання повинне забезпечувати...

— щоб громадськість знала про те, що повідомлення є оплаченою політичною рекламою. (п. 5 розд. II).

10. Редакційний статут Дочірнього підприємства «Телерадіокомпанія “Аверс”»

4. Основні вимоги щодо забезпечення достовірності поширюваної інформації

4.1. Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що достовірність інформації визначається її джерелом, і дотримуватись наступних правил...

2) уникати одержання інформації лише від одного джерела; завжди надавати пріоритет тому джерелу, яке може бути назване;

5) у разі, якщо стане відомо, що поширена інформація була недостовірною, негайно та з власної ініціативи поширювати спростування такої інформації.

5. Основні вимоги щодо забезпечення точності поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що точність інформації визначається збереженням її первинного змісту з метою недопущення введення аудиторії в оману, і дотримуватися наступних правил:

1) виклад фактів має бути чітко відокремленим від коментарів, при поданні коментарів має бути зазначено його джерело та достатнім чином охарактеризовано його компетентність у питанні, що ним прокоментоване...

3) висловлювання власної думки журналіста телерадіоорганізації в інформаційних передачах (крім авторських інформаційно аналітичних передач) припустиме тільки з питань телерадіомовлення, необхідно утримуватись також від лексики, яка має оцінювальне значення та емоційно забарвлених висловлювань...

6. Основні вимоги щодо забезпечення неупередженості поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що неупередженість інформації визначається однаковим ставленням до всіх осіб, які є учасниками подій або гостями передач, і дотримуватись наступних правил:

1) перед розмовою у прямому ефірі чи записом інтерв'ю завжди попереджати співрозмовника про свій політичний нейтралітет та неупереджене ставлення, ніколи не обіцяти ставити зручні запитання;

2) завжди розрізняти такі поняття, як персональна громадська позиція з певними політичними поглядами та уподобаннями та позиція як журналіста без поглядів, симпатій та уподобань...

5) особам, підданим у передачі критиці, має бути надана можливість дати відповідь в межах цієї передачі.

7. Основні вимоги щодо забезпечення об'єктивності поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що об'єктивність інформації визначається максимально можливим усуненням впливу особистого ставлення журналіста до змісту такої інформації під час її підготовки та поширення, і дотримуватись наступних правил:

1) необхідно намагатися надати можливість прокоментувати подію всім особам, яких вона безпосередньо стосується; у разі неможливості висловитися всім, необхідно подати не менш ніж два коментарі протилежних точок зору...

8. Основні вимоги щодо забезпечення збалансованості поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що збалансованість інформації визначається, з одного боку, прямою залежністю між рівнем суспільного інтересу до певної події та рівнем її висвітленості в ефірі, а з іншого боку — рівним ставленням до всіх суспільних і політичних сил і діячів, і дотримуватись наступних правил:

1) належна збалансованість не потребує цілковитого нейтралітету щодо кожного питання або відходу від основних демократичних засад щодо свободи слова та творчої діяльності, вона не досягається математичними методами, тобто врівноваженням кожної висловленої думки протилежною за змістом; метою збалансованості є висвітлення якнайширшого спектру думок і поглядів...

3) якщо в ефір виходить серія взаємопов'язаних передач, в яких розглядаються ті самі або споріднені проблеми, належну збалансованість може забезпечувати вся серія передач, намір авторів досягти безсторонності саме в цей спосіб повинен плануватися заздалегідь і доводитися до відома аудиторії. Водночас у серії передач, де в кожному випуску розглядаються геть різні і не пов'язані між собою питання, збалансованість повинна забезпечуватися в кожній окремій програмі.

11. Редакційний статут ТЗОВ «ТРК Рівне-1» (текст значною мірою збігається з текстом статуту ТРК «Аверс»)

4.1. Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що достовірність інформації визначається її джерелом, і дотримуватись наступних правил:

1) намагатися самим бути свідками подій, а якщо це неможливо — намагатися одержувати інформацію у першоджерел (учасників або інших свідків подій); завжди надавати пріоритет тому джерелу, яке є найближчим до першоджерела;

2) уникати одержання інформації лише від одного джерела; завжди надавати пріоритет тому джерелу, яке може бути назване;

3) надавати інформацію, одержану з анонімного джерела, лише у випадку, якщо така інформація становить значний суспільний інтерес та якщо джерело є надійним і компетентним; у випадку необхідності поширення інформації, одержаної з анонімного джерела, намагатися надавати аудиторії такий обсяг інформації про нього, який, з одного боку, дозволяє захистити його особу, а з іншого боку, не вводить аудиторію в оману стосовно його статусу...

5. Основні вимоги щодо забезпечення точності поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що точність інформації визначається збереженням її первинного змісту з метою недопущення введення аудиторії в оману, і дотримуватися наступних правил:

1) виклад фактів має бути чітко відокремленим від коментарів, при поданні коментарів має бути зазначено його джерело та достатнім чином охарактеризовано його компетентність у питанні, що ним прокоментоване...

3) висловлювання власної думки журналіста телерадіоорганізації в інформаційних передачах (крім авторських інформаційно аналітичних передач) припустиме тільки з питань телерадіомовлення, необхідно утримуватись також від лексики, яка має оцінювальне значення, та емоційно забарвлених висловлювань...

6. Основні вимоги щодо забезпечення неупередженості поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що неупередженість інформації визначається однаковою ставленням до всіх осіб, які є учасниками подій або гостями передач, і дотримуватись наступних правил:

1) перед розмовою у прямому ефірі чи записом інтерв'ю завжди попереджати співрозмовника про свій політичний нейтралітет та неупереджене ставлення, ніколи не обіцяти ставити зручні запитання;

2) завжди розрізняти такі поняття, як персональна громадська позиція з певними політичними поглядами та уподобаннями та позиція як журналіста без поглядів, симпатій та уподобань...

5) особам, підданим у передачі критиці, має бути надана можливість дати відповідь в межах цієї передачі.

7. Основні вимоги щодо забезпечення об'єктивності поширюваної інформації

Журналісти телерадіоорганізації мають виходити із того, що об'єктивність інформації визначається максимально можливим усуненням впливу особистого ставлення журналіста до змісту такої інформації під час її підготовки та поширення...

12. «Медіа й тероризм». [Звіт](#) комітету з питань культури, науки та освіти Парламентської асамблеї Ради Європи (Дос. 10557, 20 травня 2005 року)

7. Парламентська асамблея покладається на здатність європейських політичної системи та культури, а також громадян, політиків і журналістів уникати надсенсаційних повідомлень ЗМІ про тероризм.

8. Парламентська асамблея спонукає фахівців медіа...

iv. Не сприяти цілям терористів через розпалювання в громадськості відчуття страху, який можуть спричинити терористичні акти, або пропонування терористам майданчика для значної публічності...

13. [Кримінальний кодекс України](#)

Стаття 162. Порушення недоторканності житла

1. Незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність житла громадян, — караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені службовою особою або із застосуванням насильства чи з погрозою його застосування, — караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

III. Обставини справи і оцінювання дотримання вимог законодавства та професійних стандартів у матеріалах

1. У цьому пункті розглядаються матеріали ТРК «Аверс» та ТРК «Рівне-1» щодо порушення вимог висвітлення передвиборчого процесу

У передвиборчий період медіа впливають не лише на громадську думку, а й на результати майбутніх виборів. Водночас Виборчий кодекс України досить чітко забороняє медіа виокремлювати у своєму ставленні певних кандидатів. Певний вплив на громадську думку не дорівнює її повноцінному формуванню. Українське законодавство вимагає від медіа дотримуватися об'єктивності, неупередженості, збалансованості, достовірності, повноти і точності інформації.

- **Телеканал «Аверс»**

Матеріал 1.1. «Шок: брудний піар Богдана Шиби»

Ведуча випуску новин ще в підводці до сюжету зазначає, нібито один з кандидатів на міського голову Луцька, Богдан Шиба, «бреше й маніпулює», коли стверджує, що на родича депутата, який його підтримав, чинять тиск. Сам нібито потерпілий (титрований як «голова Боратинської ОТГ») в сюжеті дійсно заявляє, що йому не погрожували. Коментарів Б. Шиби з цього приводу не подано.

Політики впродовж виборчої кампанії дійсно можуть робити заяви, які потім не підтверджуються або спростовуються кимось іншим, і завдання медіа висвітлювати їх, інформуючи аудиторію та виборців. Але так само, як завдання інформувати аудиторію має бути первісним у роботі медіа, під час виборчої кампанії медіа має давати виборцям змогу самим зробити усвідомлений вибір, а не нав'язувати його.

Цей сюжет сам по собі незбалансований, оскільки телеканал не дав Богдану Шибі можливості прокоментувати слова Сергія Яручика, якими, по суті, спростовуються гучні заяви кандидата. Не зазначено, чи ТРК «Аверс» зверталася по такий коментар, що було б доречно вказати в разі відмови пана Шиби від коментаря. Також нічого не сказано про те, в чому нібито полягали погрози С. Яручику та хто їх висловив. Тобто разом це все дає підстави говорити й про неповноту матеріалу.

Крім того, ведуча випуску новин, підводячи своїми висловлюваннями до демонстрації вказаного сюжету, явно оціночними судженнями негативно характеризує Богдана Шибу. Медійна рада вважає, що телеканал не має підказувати глядачам, як їм оцінювати

інформацію в сюжеті та які висновки робити з нього, тим більше ще до того моменту, як глядачі його повністю подивилися. Для новинного контенту вимога відокремлення фактів від коментарів та оцінок є ще жорсткішою, не має бути жодних оцінок з боку журналіста.

Настільки упереджено поданий матеріал, випущений у передвиборчий період, дає досить підстав розглядати мету його трансляції як спонукання виборців не голосувати за Богдана Шибу. Тобто вказаний матеріал разом з коментарями телеведучої перед ним є агітаційним, але не позначеним належним чином та ще й уміщеним у випуску новин. Термін «політична реклама» формально в цьому випадку не можна застосувати, оскільки за Законом України «Про рекламу» визначення такої реклами стосується лише партій, а не кандидатів.

Отже, щодо цього матеріалу вбачаються порушення пунктів Кодексу етики українського журналіста: 6, 7, 9, 10; норм законодавства: ч. 2 ст. 49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу; пунктів редакційного статуту: 5, 6, 7 (пп. 1) та 8 (пп. 3).

Матеріал 1.2. «Ігор Поліщук: моя історія...»

Кандидат у мери Луцька І. Поліщук розповідає про своє життя, нібито дає інтерв'ю, інтерв'юєрка іноді ставить абстрактні запитання про життя, дитинство й практично не ставить гострих питань, лише уточнює якісь деталі, але не зупиняє кандидата. Матеріал супроводжується спокійною класичною музикою. До його початку та після закінчення наявне титрування про агітаційний характер матеріалу.

Цей матеріал оскаржено як агітаційний. У соціальній мережі «Ютуб» сам викладений матеріал не містить агітаційного маркування. Водночас у соцмережі «Фейсбук» нам вдалося знайти повніше [відео](#), яке охоплює моменти безпосередньо до та після демонстрації цього матеріалу, що містять заставку з маркуванням про агітаційний характер матеріалу.

Матеріал є доволі тривалим за часом (16,5 хв.), може виникнути питання обізнаності про його характер тих глядачів, які ввімкнули ефір телеканалу «Аверс» уже після початку трансляції матеріалу. Виборчий кодекс передбачає (ч. 6 ст. 55): *«Протягом демонстрації політичної реклами, що поширюється за рахунок коштів виборчого фонду партії (організації партії), обов'язково демонструється прізвище, ім'я та по батькові або найменування замовника у формі текстового повідомлення, яке має бути виконане контрастним кольором до фону, займати не менше 15 відсотків площі екрана та бути сприйнятним для глядача»*. Але, як уже згадувалося, визначення політичної реклами обмежується лише пропагуванням партійних структур: *«політична реклама — інформація у будь-якому вигляді, поширена в будь-якій формі, яка має на меті популяризацію діяльності політичної партії (організації партії), привернення уваги до діяльності політичної партії (організації партії) та її позиції щодо питань загальнодержавного (місцевого) значення»* (ст. 1 ЗУ «Про рекламу»). Тобто в цьому випадку формально відсутнє порушення щодо маркування такого агітаційного матеріалу.

Зважаючи на те що маркування було наявне як до, так і після виходу матеріалу, Медійна рада вважає, що цей матеріал не містить порушень і не є журналістським продуктом.

Матеріал 1.3. «“Я не бідова людина” як Богдан Шиба “купував” квартиру через виконком»

На початку сюжету згадуються різноманітні «гріхи» кандидата Б. Шиби, а далі розповідається про його житло (як підгрунття частково взято матеріал іншого медіа, журналісти якого відвідували квартиру Б. Шиби на його запрошення), зокрема про попередню квартиру, яка була одержана ним за кошт бюджету й згодом продана. На завершення згадується про те, що зарплата міського голови (в разі перемоги на виборах) у пана Шиби буде вдвічі менша, ніж на теперішній роботі. Коментарів кандидата з цього приводу не наведено.

Вказаний матеріал вийшов як сюжет у випуску новин ТРК «Аверс». Закадровий голос журналістки в сюжеті, зокрема, зазначає, що «минула каденція ексмера відгриміла саме гучними скандалами» (47 сек.), що кримінальну справу по ДТП «відразу почали прикривати, адже мова йшла... про мера Луцька» (1 хв. 35 сек.), одразу ж також зазначається, що ексер «їхав не сам, а з молодю супутницею», в аварії четверо загиблих, але «немає винних» (джерел інформації не вказано). Окремі заяви кандидата Б. Шиби називаються «вершиною цинізму» (2 хв. 25 сек.).

Стверджується, що діти кандидата у 2015 році нібито жили разом у своєму житлі, але тут же додано, що їхня квартира може бути орендованою (4 хв. 30 сек.): журналісти не спромоглися чи не побажали запитати таку інформацію в самого Богдана Шиби й почали висловлювати в матеріалі свої припущення. Потім іде висловлювання про те, що Б. Шиба «отримав квартиру через виконком і навіть, можливо, геть на дурняк», тому інформація про придбання квартири в кредит «виглядає дивно й неправдиво» (5 хв. 10 сек.). На завершення зазначається: «це ж треба так любити лучан, щоб забрати шматок хліба у своєї сім'ї» (6 хв. 45 сек.), «а там іще одна квартира вийде, дармова» (7 хв. 8 сек.).

Ми так детально наводимо цитати з цього сюжету, щоб вказати на масу оціночних суджень у ньому, хоча в новинах таке явище неприпустиме, оскільки через оцінки журналіста глядачам уже нав'язується певна позиція. Явно простежується негативний характер оцінок журналістки в бік Богдана Шиби. Водночас його коментарів для пояснення закидів у його бік та спростування або підтвердження припущень журналістки в сюжеті не подано, хоча демонструються кадри, як журналістка ТРК «Аверс» стоїть з мікрофоном біля Б. Шиби (6 хв.). Журналісти не повідомляють про те, що кандидат відмовився від коментарів.

По суті, цей сюжет є незбалансованим через відсутність коментарів кандидата, не містить джерел окремих стверджуваних у ньому фактів, а з огляду на вказані два порушення також і неповний. Крім того, матеріал є упередженим щодо Богдана Шиби, оскільки його коментарів не подано, частина негативних фактів щодо нього не містить джерел, маса оціночних суджень журналістки в сюжеті спрямовані не на його користь, інформприводом для сюжету нібито є питання житла Б. Шиби, але в ньому наче між іншим згадується про автокатастрофу за його участю, яка до житла не має стосунку. Тобто явно простежується намір телеканалу показати цього кандидата в негативному світлі, очевидно спонукаючи виборців не голосувати за нього. З огляду на це сюжет є агітаційним, але не позначеним як агітація, крім того, його вміщено у випуску новин, як і матеріал «Брудний піар Богдана Шиби» (п. 3.1.1 вище).

Водночас зауважимо, що Незалежна медійна рада не має наміру та належних підстав стверджувати, що всі звинувачення в бік Богдана Шиби є неправдивими чи безпідставними. Але рада розглядає не його поведінку, а самі оскаржені сюжети медіа про цього кандидата. Журналістика має залишатися якісною та збалансованою, особливо в поданні новинних матеріалів та в період виборів. Цього вимагає її кінцева мета — служіння інтересам глядача, що вимагає подання новин у нейтральному тоні та подання точок зору всіх фігурантів матеріалу навіть тоді, якби їхня недобропорядність виглядає очевидною. Висновки щодо поданих новин мають робити глядачі, а не журналісти.

Щодо цього сюжету також убачаються порушення пунктів Кодексу етики українського журналіста: 6, 7, 9, 10; норм законодавства: ч. 2 ст. 49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу; пунктів редакційного статуту: 5, 6, 7 (пп. 1) та 8 (пп. 3).

Матеріал 1.4. «Шиворіт-навиворіт: як Богдан Шиба маніпулює підприємцями»

Знову ведуча новин у підводці до сюжету зазначає про «брехню й маніпуляції» з боку Б. Шиби. В сюжеті порівнюють теперішню риторику цього кандидата щодо підприємців з періодом його перебування на посаді мера в минулому, коли підприємці у сфері торгівлі протестували проти ліквідації ринку й забудови його території. Коментарів кандидата з приводу цих звинувачень у сюжеті не подано.

У підводці ведучої йдеться також, що Б. Шиба «взявся підмінювати факти та переписувати історію», «підприємці заледве не винесли його із сесійної зали», «його риторика була зовсім іншою», «він лобював передачу земель». Далі в сюжеті журналістка каже, що Б. Шиба «повернув кожушину іншим боком і давай залицятися до підприємців» (3 хв. 55 сек.), що він «спотворює те, що вже стало історією його господарювання: можливо, сподівається, що в лучан пам'ять коротка, а можливо, і сам забув...» (4 хв. 23 сек.). Також у матеріалі наведено позицію підприємців щодо непродуктивності з ними договорів оренди ринку (1 хв. 20 сек.), є коментар журналістки з цього приводу, але немає позиції самого Богдана Шиби (наводиться лише його реакція на протести підприємців, але не пояснення щодо, власне, (не)продовження існування міського ринку). Тобто опоненти в сюжеті коментують різні аспекти: одні коментують причину конфлікту (непродовження існування ринку), а інші — лише його наслідки (не)законність мітингу підприємців). Це не є збалансованим висвітленням питання.

До цього сюжету також цілком застосовна мотивація, висловлена нами в п. 3.1.1 вище в висновку, щодо підводки ведучої новин, яка нав'язує глядачам явно критичну позицію стосовно Б. Шиби. Тобто наявні порушення професійних стандартів щодо неприпустимості упереджених коментарів журналіста в новинах, збалансованості, повноти, неупередженості подання інформації, а також щодо агітаційного характеру цього матеріалу, який не позначений відповідним чином і вийшов у випуску новин.

Незалежна медійна рада не береться оцінювати чи виправдовувати позицію Б. Шиби в його тодішньому конфлікті з підприємцями й нещодавні його висловлювання з приводу цього конфлікту, але звертає увагу на пріоритет інтересів телеглядачів. Цей сюжет, як і розглянуті вище, вийшов [напередодні](#) другого туру виборів мера Луцька 2020 року, коли до нього вийшли Б. Шиба та інший кандидат І. Поліщук. Розглядуваний сюжет, як і решта згаданих

сюжетів щодо Б. Шиби, фактично агітував проти нього й на користь його опонента, причому без належного маркування такого матеріалу.

Щодо цього сюжету вбачаються порушення пунктів Кодексу етики українського журналіста: 6, 7, 9, 10; норм законодавства: ч. 2 ст. 49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу; пунктів редакційного статуту: 5, 6, 7 (пп. 1) та 8 (пп. 3).

Матеріал 1.5. «“А що тут такого”,— Богдан Шиба прокоментував скандально продані ділянки»

Вказаний матеріал вийшов як сюжет у випуску новин ТРК «Аверс». Знову ж перед ним є сумнівна підводка ведучої: «Кандидат у мери Богдан Шиба розійшовся у своїй виборчій кампанії не на жарт: певне, геть забув свою попередню каденцію... А ми будемо розказувати про землю, яку втратив Луцьк із 2006 по 2010 рік» (роки мерської каденції Б. Шиби). Потім додає власних коментарів уже журналістка в сюжеті: «минулого разу ми розповідали, як з доброї руки Богдана Шиби в Луцьку продавали земельні ділянки» (30 сек.), «ми розкажемо, як земля розходилася фактично задарма» (40 сек.), «Карбишева — це якраз той район, де комунальну землю збували гектарами, так, ніби вона нікому не потрібна» (1 хв. 20 сек.), «Богдан Шиба — щира душа, адже пороздавав стільки землі та майна задарма» (10 хв. 45 сек.).

Цей сюжет є єдиним серед розглядуваних, який містить коментарі самого Богдана Шиби, надані ним телеканалу «Аверс» (3 хв., 6 хв., 8 хв. 30 сек.). Але в цьому ж сюжеті розповідається про надання погодження щодо підземної споруди ФОП Павлович Л. Я. для розміщення спортивно-оздоровчого комплексу. Розповідається, що замість комплексу там зараз розташований клуб віртуальної реальності CUBE (5 хв.), «був величезний скандал», оскільки жителі сусіднього будинку боялися появи тріщин у ньому через будівництво підземних приміщень, але «цій підприємці думка людей була неважлива». Позиції Павлович Л. Я. в сюжеті подано не було, як і не зазначено, чи телеканал звертався по неї. Отже, у цьому сюжеті є порушення стандарту збалансованого подання інформації не через відсутність позиції Б. Шиби, але позиції отримувачки комунальної землі. Далі розповідається про земельну ділянку на вул. Трункіна, якою фірма «Вест-Вікторія» (пізніше журналістка також називає її «Вікторія-Вест») нібито безоплатно користується, що спричинило навіть кримінальне провадження (8 хв.). Журналістка каже, що «орендували земельну ділянку по-хитрому» (7 хв. 45 сек.), і навіть говорить про її «самовільне захоплення» (8 хв. 45 сек.). І в цьому випадку також подано позицію Богдана Шиби, але не позицію відповідної фірми, що знову-таки вказує на незбалансованість сюжету. Незбалансованість через відсутність позиції фігурантів сюжету означає також наявність порушення професійного стандарту повноти подання інформації.

Хоча в цьому сюжеті позицію Б. Шиби подано, але упереджені коментарі телеведучої перед сюжетом та журналістки в ньому були чітко спрямовані проти цього кандидата. Якби цей сюжет розглядався окремо, то він міг би виглядати як просто неякісна журналістська робота, яка вилілася в незбалансованість та неповноту інформації. Але, якщо взяти до уваги описані вище новинні сюжети щодо Б. Шиби, які вийшли в той самий часовий період — напередодні другого туру виборів мера, де п. Шиба змагався з іншим кандидатом, і які також були

упередженими до Богдана Шиби, — це дає підстави говорити, що і зазначений сюжет був частиною агітаційної кампанії проти кандидата.

І в цьому сюжеті також вбачаються порушення пунктів Кодексу етики українського журналіста: 6, 7, 9, 10; норм законодавства: ч. 2 ст. 49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу; пунктів редакційного статуту: 5, 6, 7 (пп. 1) та 8 (пп. 3).

Незалежна медійна рада окремо наголошує, що телеканал «Аверс» систематично напередодні другого туру виборів мера Луцька трансливав у новинах упереджені матеріали стосовно одного з двох кандидатів. Тобто була прихована агітаційна діяльність на користь конкурента Богдана Шиби.

- **Телеканал «Рівне-1»**

Матеріал 1.6. «Хороша справа як інструмент піару: у Рівному один з кандидатів помпезно відкрив реабілітаційний центр для ветеранів» (телеканал «Рівне-1»)

Сюжет присвячено факту відкриття в комунальному приміщенні центру для бійців АТО з боку кандидата в мери Рівного Віктора Шакирзяна. У підводці ведучої новин зазначається, що в цього кандидата, «певне, найдорожча виборча кампанія» і в інтернеті обговорюють, як йому «проспонсорували» кампанію на 3 млн дол.: «купили партію та телеканал» за кошт партнера В. Шакирзяна, який нібито в молодості «грабував пенсіонерів». Наведено коментарі самого кандидата з приводу приміщення та спробу отримати коментарі про «інвестора» виборчої кампанії.

Корпоративними правами на ТОВ «ТРК “Рівне-1”» [володіє](#) ДП «ТРК “Аверс”». **Варто звернути увагу, що однією з авторок цього сюжету є Наталка Поліщук, яка відома своєю [роботою](#) на ТРК «Аверс».**

Відеоматеріалу передує вступ на два абзаци тексту.

У цьому випадку підводка ведучої новин також починається з оціночних суджень: «У Рівному помпезно відкрили чи то хостел, чи то реабілітаційний центр для ветеранів», бізнесмен Віктор Шакирзян «став головною персоною на святі... запрошені навперебій селфилісь із зіркою дійства», «у Віктора Шакирзяна, певне, найдорожча виборча кампанія у місті, й ремонт Будинку ветеранів — крапля в морі в цій виборчій кампанії. В інтернеті активно обговорюють те, що Шакирзяну проспонсорували виборчу кампанію на суму щонайменше 3 млн дол. Відтак на вибори купили партію та цілий телеканал. Головним інвестором виборів називають бізнес-партнера В. Шакирзяна Романа Куриса, який нещодавно прославився тим, що в молодості грабував пенсіонерів». На початку матеріалу наводиться допис користувачки соціальної мережі «Фейсбук» «Аріадни Абрамової» про витрати на виборчу кампанію відповідного кандидата обсягом «3 млн дол. (разом із купівлею СМІ)» (орфографію збережено). Ми наводимо тут вказану підводку з огляду на те, що вона триває цілу хвилину, містить, по суті, анонімні джерела інформації та негативні оцінки телеведучої в бік кандидата на виборах. Тобто є упередженою та відповідно налаштовує глядачів ще до перегляду самого матеріалу.

На початку матеріалу журналістка висловлює припущення, що на ті 3 млн дол. можна було побудувати реабілітаційний центр з нуля, «але навіщо, якщо можна просто відремонтувати комунальне приміщення, влаштувати помпезне відкриття і на всі боки хвалитися». Далі журналістка висловлює оцінку, що в приміщенні для воїнів АТО нічого немає, крім п'яти ліжок в одній з кімнат.

У матеріалі наводяться позитивні оцінки кандидата, висловлені його прихильниками. Також наявні коментарі самого кандидата на питання журналістки «Рівного-1». Подано висловлювання людей з команди кандидата, які звинувачують журналістів у продажності. Після цього журналістка знову висловлює свої оцінки в сюжеті: «Найцінніше, що до журналістів підводять маму бійця, і, схоже, перед цим їй теж розповіли неприємні речі про журналістів... Ця жіночка, певне, не знає, що організаторка цього свята волонтерка Вікторія Шинкаренко за час війни купила собі... розкішний маєток» (7 хв.). Знову ж наводяться фото дописів із соцмережі «Фейсбук», а далі журналістка питає волонтерку про вартість її будинку, на що отримує відповідь — 125 тис. дол.

На завершення також журналістка засипає глядачів своїми оцінками: «Цинізм цієї піар-кампанії просто зашкалює. Нагадаємо ще раз: виборчу кампанію В. Шакирзяна називають найдорожчою. Її пов'язують з рівненським забудовником Р. Курисом, партнером Шакирзяна. Нещодавно в пресі з'явилися відомості про цього чоловіка. Виявляється, він свого часу займався грабежами» (9 хв.). Далі наводиться фото першої сторінки з вироку суду щодо обвинувачення Р. Куриса за ст.ст. 185, 186, 357 КК України. Нам вдалося знайти в Державному реєстрі судових рішень відповідний [вирок](#), але сумнівно, що це вдалося б телеглядачам, які не мають змоги зупинити відповідний кадр, щоб роздивитися реквізити судового рішення. Кандидату В. Шакирзяну журналісти таки поставили запитання щодо його гаданого партнера, але він уникнув відповіді на нього, що, однак, не можна трактувати як підтвердження зв'язку між вказаними особами (зокрема, беручи до уваги критичне ставлення з боку команди кандидата до «Рівного-1»).

Отже, у наведеному сюжеті бракує посилань на джерела інформації (про зв'язок Віктора Шакирзяна з Романом Курисом, про вартість виборчої кампанії, купівлю медіа та політсили). Дописи користувачів соцмережі не можуть слугувати такими джерелами, якщо журналісти не перевіряли інформації глибше, адже залишаються питання як щодо реальності осіб відповідних користувачів соцмереж, так і щодо їхньої справжньої обізнаності, незаангажованості. Це також спричиняє неповноту матеріалу, оскільки важко оцінювати інформацію, не знаючи її джерел.

Коментарі в критикованій сторони журналісти запитували, але залишили в матеріалі масу власних оцінок, які також містяться і в підводці до матеріалу. Ці оцінки є явно критичними щодо В. Шакирзяна, а підводка з ними та ще й із сумнівними джерелами негативної інформації про кандидата відповідно налаштовує глядачів ще до перегляду відео.

Зважаючи на вихід цього сюжету в перевиборчий період та ще й у новинах, упередженість коментарів працівників каналу про кандидата, сюжет необхідно визнати агітаційним і таким, що порушує законодавчу заборону немаркованої агітації, особливо в новинних матеріалах.

Отже, у розглянутому сюжеті порушено п.п. 6, 7, 9 Кодексу етики українського журналіста; норми законодавства: ч. 2 ст. 49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу; пункти редакційного статуту: 4.1, 5, 6, абз. 1 п. 7.

2. У цьому пункті розглядаються матеріали ТРК «Аверс» щодо порушення вимог висвітлення захоплення заручників у Луцьку

Матеріал 2.1. «Журналісти поспілкувалися з терористом (ТЕЛЕФОННА РОЗМОВА)»

Журналістка каналу «Аверс», перебуваючи в магазині, зателефонувала Максиму Кривошу, який у липні 2020 року захопив автобус із пасажирами, пропонуючи вивести зміст його вимог в ефір телеканалу, розпитуючи про нього, наявну в нього зброю, закладену бомбу. Врешті М. Кривош після настирливих питань прощається і кладе слухавку.

Сам факт того, що існувала можливість зв'язатися з особою, яка захопила заручників (телефонною лінією або через інтернет), не може слугувати виправданням для представників медіа, які вирішили на пряму і саме в той критичний час поспілкуватися з Максимом Кривошем. Ми свідомо уникаємо тут вживання терміна «терорист» щодо нього до ухвалення вироку у цій справі судом.

Дії журналістів ТРК «Аверс» варто розбити на кілька компонентів: 1) дзвінок М. Кривошу як такий; 2) пропонування йому вийти в ефір телеканалу; 3) оприлюднення відео процесу спілкування журналістки з М. Кривошем.

Законодавство прямо забороняє поширювати в будь-який спосіб інформацію, що може утруднити звільнення заручників (абз. 3 ч. 2 ст. 17 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом»). Хоча буквальної заборони на спілкування з особою, яка захопила заручників, законодавство не містить, але, на нашу думку, заборона на поширення відповідної інформації (не лише через медіа, а і, як зазначено в Законі, через будь-які засоби комунікації) охоплює також і спілкування із захоплювачем з огляду на таке. У ситуації захоплення заручників дуже важливим є психологічний стан особи, яка їх утримує: від цього безпосередньо залежить життя і здоров'я захоплених. Спеціальні підрозділи правоохоронних органів працюють над тим, щоб звільняти утримуваних осіб або силовим способом, або за допомогою переконання захоплювача, причому силовий метод є дуже ризикованим для життя та здоров'я заручників, тому як правило, використовують саме спосіб ведення переговорів. Ми не маємо інформації та належної компетенції для надання оцінки роботі правоохоронців у тій ситуації, але однозначно переконані, що представники медіа не мали виходити на зв'язок з Максимом Кривошем до моменту завершення антитерористичної операції. Відволікання останнього від переговорів із правоохоронцями, певний вплив на його психоемоційний стан як результат спілкування з медіа і подання йому надії на вихід в ефір телеканалу – все це могло мати абсолютно непередбачувані наслідки і потенційно зашкодити заручникам та/або затягнути процес їхнього звільнення. Журналісти не мали повної картини ситуації із захопленням автобуса й не могли її мати навіть в тому обсязі, яким володіли правоохоронці. Спілкування журналістів із захоплювачем може негативно впливати як на процес його переконання звільнити заручників, так і випадково втрутитися в сценарій звільнення утримуваних осіб силовим шляхом. Таке втручання завжди може мати непередбачувані й потенційно шкідливі

наслідки, тому тут очевидним є порушення відомого гуманістичного принципу «не завдавати шкоди».

Крім того, телеканал того ж дня (21.07.2020) оприлюднив процес спілкування з Максимом Кривошем, що є поданням в ефір висловлювань особи, яка чинить опір антитерористичній операції. Таку заборону встановлено, зокрема, з огляду на те, щоб захоплювачі заручників не мали змоги координувати свої дії з можливими спільниками (після здачі М. Кривоша поліції правоохоронці повідомляли про наявність у нього спільника, хоча підсудний спростовує це в інтерв'ю, розглянутому нижче). Журналісти достатньою мірою можуть не володіти ситуацією, і, навіть якщо захоплювач заручників говорить якісь банальності, в його промові можуть міститися кодові слова для передання повідомлень спільникам.

Врешті, заборона на поширення висловлювань захоплювачів заручників має на меті не допустити підбурення до вчинення подібних дій іншими особами. В процесі спілкування з журналісткою Максим Кривош закликав ознайомитися з вмістом його сторінок у соцмережах. Швидко дослідити і якісно оцінити вміст таких сторінок на предмет потенційного протиправного контенту могло бути проблематично, тому і з цих міркувань телеканал мав би утриматися від оприлюднення відповідної розмови. Нереалістично за кілька годин після захоплення заручників очікувати, що протиправний вміст сторінок захопника в соцмережах буде заблокований.

З огляду на це Незалежна медійна рада вважає, що телеканал «Аверс» порушив вимоги ч. 2 ст. 17 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» як самим фактом комунікації своєї журналістки з М. Кривошем, так і подальшим оприлюдненням того ж дня відео їхнього спілкування.

Матеріал 2.2. «Максим Кривош: про Зеленського, кіно, СІЗО (ІНТЕРВ'Ю)»

Журналісти фактично беруть інтерв'ю в М. Кривоша в залі судових засідань у присутності судової охорони та представників сторони обвинувачення (тривалість більш ніж пів години). Зокрема, з приводу того, чи хтось йому допомагав під час захоплення автобуса, про умови утримання в СІЗО, про фільм, який підсудний вимагав від Президента прорекламувати. Відео виглядає як змонтоване в деяких місцях (наприклад, 24 хв. і наприкінці).

Це відео було оприлюднене ТРК «Аверс» більш як через півтора місяця після захоплення заручників у Луцьку. Відеоматеріал не є суцільним, в окремих місцях помітно, що як мінімум певні кадри були вирізані. Судова охорона та представник сторони обвинувачення не висловлюють заперечень щодо того, щоб підсудний у залі суду коментував що-небудь журналістам.

Незалежна медійна рада звертає увагу, що до цього інтерв'ю вже не є застосовними обмеження на поширення інформації, передбачені абзацом 3 частини 2 статті 17 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом», адже на той момент операція зі звільнення заручників уже закінчилась і такий матеріал не міг їй зашкодити. Залишається розглянути вказане інтерв'ю на відповідність вимогам абзацу 4 частини 2 статті 17 (інші обмеження, передбачені вказаною нормою, тут не розглядаються, оскільки в матеріалі не фігурують правоохоронці, методи їхньої роботи чи акти технотероризму), а саме щодо наявності мети «пропаганди або виправдання тероризму». Аспект щодо наявності в матеріалі висловлювань «осіб, які чинять

опір чи закликають до опору проведення антитерористичної операції», знову ж не розглядається у зв'язку із закінченням такої операції та неможливістю спричинити перешкоди для неї виходом матеріалу .

Вказане інтерв'ю є доволі тривалим (понад пів години), і під час нього розмова декілька разів повертається до мотивів учинку М. Кривоша та матеріалів, у яких він викладає власні погляди. Матеріал не є монологом підсудного й не фокусується суто на його мотивах та публікаціях, а охоплює велике коло питань, включно з умовами його утримання в СІЗО та оцінюванням дій Президента.

В інтерв'ю згадується книжка та есе, написані Максимом Кривошем, і публікації на його сторінках у соціальних мережах (він зазначає, що не веде їх особисто, а передає свої думки іншим особам, які їх там оприлюднюють). На нашу думку, півтора місяця з моменту захоплення заручників є достатнім часом, за який правоохоронні органи могли вивчити зміст творів М. Кривоша, його сторінок у соцмережах та вжити заходів щодо припинення поширення контенту, що потенційно підбурює до вчинення терактів. Те саме стосується приватних суб'єктів, відповідальних за поширення такого контенту (видавців, адміністрацій соцмереж). У матеріалі не наводиться якихось цитат із творів Максима Кривоша, лише згадується про їхнє існування. Зважаючи на півторамісячний період, вважаємо, що журналісти не мають бути відповідальними за згадування у своєму матеріалі сторінок у соцмережах, творів підсудного, потенційний протиправний контент із яких мав би бути на той момент вже дослідженим та у разі необхідності обмеженим у доступі завдяки діям компетентних структур.

Також Максим Кривош хоча й не пропагує тероризму як такого, але виправдовує своє захоплення заручників нібито відсутністю невинуватих серед громадян узагалі (згадка про Шекспіра та відповідальність громадян за дії влади, яку вони самі ж обирають). Кримінальний процесуальний кодекс України не містить можливості проведення закритого судового засідання на підставі розгляду кримінального провадження за обвинуваченням особи за статтями Кримінального кодексу України щодо тероризму (ч. 2 ст. 27 КПК). Також КПК допускає поширення висловлювань, озвучених у судовому засіданні в такій справі, зокрема висловлювань підсудного, оскільки частиною 6 статті 27 КПК у відкритому судовому засіданні присутнім у залі дозволяється фіксувати будь-яку інформацію письмово або використовуючи портативні аудіозаписувальні пристрої. Тобто законодавство не містить заборони ретранслювати висловлювання підсудного на свій захист, які водночас можуть розглядатися як певна форма виправдання чи пропаганди тероризму. Обставину, що висловлювання М. Кривоша були зроблені не в судовому засіданні безпосередньо, потрібно розглядати з урахуванням такого: судова охорона та представник обвинувачення не перешкоджали створенню цього інтерв'ю; матеріал вийшов саме як інтерв'ю, в якому журналісти за певних обставин опонували М. Кривошу, тобто не у формі його монологу чи закликів до певних дій.

З огляду на наведене вище вважаємо, що це інтерв'ю не порушує законодавства про боротьбу з тероризмом.

3. У цьому пункті розглядаються матеріали ТРК «Аверс» щодо порушення спеціального режиму доступу до об'єктів СБУ

Матеріал 3.1. «Журналістка “Аверс» порушила режим охорони СБУ — юристка»

Відповідно до матеріалів, наданих скаржником, журналісти ТРК «Аверс» без отримання попереднього дозволу пройшли на територію автостоянки СБУ в момент, коли автоматизована брама була відчинена, щоб уможливити паркування транспортних засобів. За словами журналістів, на територію СБУ вони потрапили для знімання типу транспортних засобів, якими користуються працівники Служби безпеки. Крім того, на вимогу оперативного чергового управління журналісти ТРК «Аверс» не назвалися та не показали журналістських посвідчень. Також на прохання залишити територію об'єкта зі спеціальним режимом доступу знімальна група відповіла відмовою. Для встановлення осіб та з'ясування обставин цього епізоду співробітник управління СБУ викликав представників поліції.

Згідно зі словами речниці управління, територія СБУ є територією правоохоронного органу спеціального призначення — військовою частиною з пропускним режимом. Ділянка, де розміщено службовий і особистий транспорт співробітників, прилягає до основної адміністративної будівлі управління і, як і інші частини території, обладнана інженерними охоронними системами, відеоспостереженням та цілодобово охороняється. Отже, перебування на такій території без спеціального пропуску, перепустки чи посвідчення є порушенням режиму доступу, а тому відразу після повідомлення про наявність порушення особи мають залишити таку територію на вимогу уповноваженого суб'єкта.

Знімальна група ТРК «Аверс» проігнорувала попередження оперативного чергового управління про спеціальний режим територіального об'єкта та продовжила знімати попри вимоги залишити територію. Інформація, отримана внаслідок подібних дій, може вважатися такою, що одержана незаконними методами й, відповідно, порушує журналістські стандарти. Зокрема, Комісія журналістської етики в [рішенні](#) від 17.10.2017 зазначила, що збір інформації на території, доступ до якої є обмеженим з тих чи інших підстав — приватне володіння чи особливий режим доступу, — є порушенням журналістських стандартів. Свідомий же збір такої інформації не може бути оцінений як діяльність у публічному інтересі. Схожого підходу дотримується і ЄСПЛ, який у [Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France](#) підкреслив, що належність засобів, використаних для отримання інформації та її відтворення для громадськості, і повага до об'єкта новин має надважливе значення [§132]. Крім того, у [Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v Finland](#) суд наголосив, що навіть спроби діяти в публічному інтересі дуже рідко виправдовують використання незаконних засобів для отримання інформації, особливо з огляду на факт, що спеціалізовані медійні організації добре обізнані в стандартах, застосованих у їхній сфері [§151, 185]. Також у [Bédat v Switzerland](#) ЄСПЛ зазначив, що явне порушення трапляється тоді, коли медіа є обізнаним у нелегальності отримання інформації в певний спосіб [§57]. Отже, знімальна група ТРК «Аверс» щонайменше після попередження чергового була цілком обізнана про нелегальність перебування на території парковки СБУ, а тому процес збору інформації та продовження знімання без дозволу становив **порушення принципу 13** Кодексу етики українського журналіста.

Відповідно до [рішення](#) КЖЕ від 20.06.2018, ТРК «Аверс» неодноразово свідомо порушувала принципи журналістської етики, зокрема й ігноруючи прохання та вимоги органів правопорядку. У цьому епізоді журналісти ТРК «Аверс», продовжуючи знімати попри

вимогу чергового покинути територію та не бажаючи назватись і показати журналістське посвідчення, свідомо порушували норми журналістської етики. Наприклад, у [Haldimann and Others v Switzerland](#), суд визнав, що журналісти могли мати розумний сумнів у легальності трансляції звіту про комерційну практику страхових брокерів, адже він був знятий на приховану камеру. Тобто порушення у справі ЄСПЛ могло статися через необережність. На противагу, журналісти ТРК «Аверс» після попередження були явно і безсумнівно обізнані про порушення спеціального режиму доступу до об'єкта СБУ. Так само неповідомлення про власний статус журналіста та ненадання посвідчення були умисними й свідомими діями з боку знімальної групи. Більше того, навіть якщо інформація належала до суспільного інтересу, працівники ТРК «Аверс» мали альтернативні - законні - шляхи для отримання даних щодо автівок працівників СБУ (запити, перевірка декларацій посадовців тощо). Отже, суспільний інтерес в отриманні інформації не може переважити факту показово незаконного її здобуття. Отже, журналісти ТРК «Аверс» **порушили принцип 19** Кодексу етики українського журналіста.

4. У цьому пункті розглядаються матеріали ТРК «Аверс» щодо порушення права на приватність, висвітлення необ'єктивної, неповної та неправдивої інформації

Матеріал 4.1. «“Журналістка “Аверсу” була п'яною та некоректною”, — атовці»

Скаржник надав посилання на матеріал щодо спроби знімальної групи ТРК «Аверс» узяти інтерв'ю в чоловіка, який хотів себе підпалити («Ганс»). Очевидці зазначають, що журналістка Наталка Поліщук перебувала в стані алкогольного сп'яніння та поводитися некоректно: голосно кричала в лікарні, сварилася та лаялася, ображала присутніх і звинувачувала «Ганса» в перебуванні в стані алкогольного сп'яніння. Серед іншого журналістка використовувала такі фрази, як *«скажіть, а ви хотіли теракт зробити чи тільки себе завалити?»*. Також журналісти намагалися знімати епізоди, коли «Ганс» перевдягався в сухий одяг, незважаючи на явні заперечення з боку близьких осіб та інших присутніх. Загалом не було жодної реакції на відмову участі в зніманні, а запитання журналістки часто не відповідали предмету зйомок через необізнаність у темі й обставинах ситуації. У [відеосюжеті](#) на YouTube-каналі «Ганса» називають *«скандальним персонажем»*, а все знімання переважно стосується відмови психіатрині цього чоловіка відповідати на запитання через кризовість ситуації і небажання ескалувати ситуацію. Водночас майже дев'ятихвилинний матеріал не наводить інформації з пресконференції, де надавалися пояснення вчинкам «Ганса». Утім, сам цей сюжет не містить жодного кадру зсередини лікарні. Отже, невідомо, чи журналісти взагалі проводили там зйомку.

Проте навіть за відсутності знімання в межах лікарні поведінка журналістів ТРК «Аверс» містить низку порушень національного законодавства та Кодексу етики українського журналіста. Зокрема, продовження знімання попри заперечення фігурантів цієї ситуації є порушенням права на приватність. Так, наприклад, у [Mosley v the United Kingdom](#) суд визнав використання інтимних зображень чи відео без дозволу особи таким, що порушує право на приватне життя [§131–132]. Причому заборонено поширювати і такі зображення, на яких людина перебуває у вразливому стані. Також, відповідно до [статті 307](#) Цивільного кодексу України, заборонено знімати за наявності прямих заперечень з боку осіб, які потрапляють у кадр. Таким чином, ТРК «Аверс» проводила зйомку неправомірно, а тому інформація,

отримана внаслідок таких дій, є незаконно отриманою. Отже, у діях знімальної групи ТРК «Аверс» вбачається **порушення ч. 2 ст. 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»** в частині порушення прав інших осіб (права на приватність), **а також порушення принципів 3 та 13 Кодексу етики українського журналіста.**

Крім того, новини щодо подій у лікарні були висвітлені журналістами ТРК «Аверс» необ'єктивно та неповно. Зокрема, «Ганса» називали *«скандальним персонажем»*, а щодо його близького оточення — поширювали лише відмову надавати коментарі в момент, коли трапилася така ситуація. Водночас інформацію щодо пресконференції подано неповно, не надали жодної змістовної цитати психологині атовця чи його колег щодо поведінки «Ганса». Таким чином, точки зору опонентів — тих, хто став об'єктом журналістської критики, не були подані повно і збалансовано. В цьому контексті, відповідно до практики ЄСПЛ, для належного функціонування демократії необхідно, щоб медіа передавали неупереджені, незалежні й збалансовані новини, інформацію та коментарі, а крім того, забезпечували форум для публічного обговорення, де може бути висловлений якомога ширший спектр поглядів (*Manole and Others v Moldova*, §101). У цьому випадку журналісти ТРК «Аверс» приділили більше як ефірної, так і змістовної уваги критиці поведінки фігурантів цього епізоду, а не збалансованому висвітленню всіх позицій. Отже, така поведінка знімальної групи становила **порушення пункту «в» частини 1 статті 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», принципів 6 та 10 Кодексу етики українського журналіста, а також пункту 7 (1) власного редакційного статуту.**

Відповідно до *Zarubin and Others v Lithuania*, агресивна та провокаційна поведінка журналістів під час суспільно важливих заходів є несумісною з поняттям відповідальної журналістики [§53, 57]. Така поведінка може виявлятися у діях, здатних спровокувати нелегальну поведінку, як-от повідомлення про пропаганду тероризму чи війни, що здатні спричинити суспільну реакцію (*Gözel and Özer v Turkey*, §56). У ситуації з ТРК «Аверс» знімальна група неодноразово була попереджена про можливість ескалації ситуації внаслідок її дій, запитань до фігуранта цього епізоду та загальної наявності журналістів в епіцентрі подій. Отже, журналісти свідомо порушували правила журналістської етики, продовжуючи ставити провокативні і позбавлені елементарної поваги до гідності особи запитання, що **йде врозріз із принципом 19 Кодексу етики українського журналіста.**

Матеріал 4.2. «Відкритий лист про спростування інформації, поданої у новинах телекомпанії “Аверс”».

Висвітлюючи деталі щодо проведення форуму «Незалежні суди та вільні ЗМІ: розширення можливостей співпраці», журналісти ТРК «Аверс» приділили особливу увагу фінансуванню цього заходу — витраченим сумам та походженню коштів, за які проведено форум. Зокрема, наприкінці відеоматеріалу журналісти зазначили, що форум фінансувався з Державного бюджету, тобто проводився на гроші платників податків, а сума за розміром дорівнює місячній зарплаті судді Конституційного Суду України. У відповідь на це Апеляційний суд Волинської області поширив відкритий лист із вимогою спростування інформації із сюжету ТРК «Аверс», надавши докази того, що захід профінансовано Міністерством міжнародних справ Канади в межах українського-канадського проекту підтримки судової реформи (з посиланнями на всі потрібні документи). ТРК «Аверс» спростування неправдивої інформації не поширювала. Також суд спростував інформацію щодо ускладненого доступу

представників медіа до судових засідань, зазначивши, що на його адресу не надходило жодної скарги щодо порушення принципу гласності з боку суддів волинських судів.

Незалежна медійна рада вважає, що під час створення матеріалу про суддівсько-медійний форум порушено принцип об'єктивного та повного висвітлення новин. Безсумнівно, визнаючи новини *«швидкопсувним товаром»*, ЄСПЛ наголошував на тому, що журналістам не завжди можливо верифікувати дані, які публікуються в матеріалі, зважаючи на необхідність актуальної публікації (*Observer and Guardian v the United Kingdom*, §60). Крім того, суд підкреслив, що навіть використання *«історій»*, *«суспільної думки»* чи *«пліток»* від інших осіб є дозволеним, якщо вони не є зовсім необґрунтованими (*Timpul Info-Magazin and Anghel v Moldova*, §36). Втім, це правило не означає, що будь-яка думка і тим більше фактичне твердження можуть поширюватися без належної перевірки. Так, концепція *«обов'язків і відповідальності»* журналіста передбачає, що медіа слід діяти сумлінно, надаючи публіці надійну та точну інформацію відповідно до етичних стандартів (*Bergens Tidende and Others v Norway*, §53; *Goodwin v the United Kingdom*, §39; *Fressoz and Roire v France*, §54). Особливо це правило є релевантним до тих випадків, де здобути додаткову інформацію чи перевірити наявні дані можна безперешкодно і в стислі строки. У випадку ТРК «Аверс», журналісти не мали жодних перешкод для надсилання запиту до організаторів щодо джерел фінансування заходу. Ба більше, інформація щодо підтримки заходу через програму взаємодії з Канадою помітна і з банерів та логотипів, які використовувалися під час форуму. Тож такі дані взагалі можна вважати загальнодоступними, що робить твердження журналістів ТРК «Аверс» не просто неточними чи неповними, а свідомо маніпулятивними. Отже, ТРК «Аверс» порушила **пункт «в» частини 1 статті 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», принцип 6 Кодексу етики українського журналіста, а також частини 4.1 (5) та 6 (5) власного редакційного статуту.**

Крім того, незважаючи на появу вимоги Апеляційного суду Волинської області спростувати неправдиву інформацію в сюжеті та пояснення щодо справжніх джерел фінансування форуму, ТРК «Аверс» не виправила власної помилки. Так, ЄСПЛ у *Melnychuk v Ukraine* чітко встановив обов'язок для медіа виправляти інформацію в разі поширення неточних чи неправдивих матеріалів, а також надавати можливість спростувати твердження чи відповіді на них [§2]. У цьому випадку ТРК «Аверс» досі не спростувала поширеної інформації попри явні докази її неправдивості й у такий спосіб **порушила принцип 12 Кодексу етики українського журналіста, а також частини 4.1 (5) та 6 (5) власного редакційного статуту.**

Матеріал 4.3. «Ми працюємо — ви насолоджуєтесь: генеральський бордель у Луцьку»

В одному з матеріалів телеканал розповів, що в місцевому салоні нібито працює бордель, заснований колишніми учасниками АТО. Зокрема, у підводці до одного із сюжетів журналістка описала ситуацію як те, що *«спокій жриць насолоди пильнувала охоронна фірма, яку заснували бійці поліцейського батальйону “Світязь”»*. ТРК «Аверс» підкріпила свою тезу фотографією автомобіля одного з атовців, припаркованого навпроти будівлі, в якій, за словами журналістів телеканалу, розташований бордель (салон «Юнона»). Власник машини зазначив, що він справді має охоронну компанію, але машина була припаркована в зазначеному місці через те, що він живе в будинку навпроти. На додачу фігурант сюжету наголосив, що його компанія не надавала жодних послуг салону. Також чоловік підкреслив, що журналісти ТРК «Аверс» приїжджали до його дому. На підтвердження цієї заяви він надав фото автомобіля, яке нібито належить телеканалу. На вимогу спростувати інформацію та численні протести під вікнами редакції ТРК «Аверс» не відреагувала.

З огляду на те що ТРК «Аверс» [не надала](#) жодних доказів причетності охоронної компанії, заснованої бійцями поліцейського батальйону «Світязь» до такого типу діяльності, матеріал слід вважати таким, що не ґрунтується на достатній доказовій базі. Зокрема, сам лише факт паркування автомобіля навпроти салону не доводить будь-якого зв'язку з цим закладом і не є належною підставою для висновків, зроблених журналістами в сюжеті ТРК «Аверс». На додачу в сюжеті не поширено думки осіб, чия поведінка стала предметом для критики в сюжеті телеканалу. Зокрема, представників охоронної компанії чи безпосередньо осіб, які звинувачувались у вчиненні правопорушень. З цього питання в справі [Flux and Samson v Moldova](#) ЄСПЛ підкреслив, що інформування читача щодо позицій усіх сторін є виявом сумлінної діяльності, що становить фундамент принципів відповідальної журналістики [§26]. І хоча телеканал намагався взяти інтерв'ю у представників самого салону «Юнона» для висвітлення їхньої позиції щодо «*наявності у будівлі борделю*», а також опитував численних очевидців та свідків, відносно охоронної компанії таких дій здійснено не було. У випадку ТРК «Аверс» цього стандарту дотримано не було. Крім того, журналісти без належних на те підстав зробили висновок про причетність працівників поліції до скоєння злочинів, що може розцінюватися як порушення презумпції невинуватості, а також поширювали численні оціночні судження щодо працівників охоронної компанії та самого салону. Отже, ТРК «Аверс» **порушила принципи 6, 9 та 10** Кодексу етики українського журналіста.

Крім того, поширена інформація мала значний потенціал для шкоди репутації осіб, згаданих у сюжеті телеканалу. З цього питання ЄСПЛ неодноразово заявляв, що, незважаючи на різницю впливу на репутацію особи та на комерційні інтереси компанії, деякі висловлення можуть становити подвійну шкоду ([Uj v Hungary](#), §22). Зокрема, в цій ситуації поширення ТРК «Аверс» таких наративів спричинило як негативний ефект для особи, яка фігурувала в епізоді, так і для охоронної компанії, заснованої фігурантами цього матеріалу.

Закон України «Про інформацію» в [статті 30](#) передбачає, що в разі поширення оціночних суджень, які принижують честь, гідність чи ділову репутацію особи, а також інші її немайнові права, особа має право на відповідь і власне тлумачення справи. Також, відповідно до [статті 277](#) Цивільного кодексу України, особа у зазначеному випадку має право на спростування такої інформації поширювачем у тій самій формі та в спосіб, у який інформація була поширена спочатку. У таких ситуаціях, відповідно до вже згаданої справи [Melnychuk v Ukraine](#), відмова медіа поширити відповідь особи, її власне тлумачення справи чи спростування неправдивих чи неточних даних є порушенням прав такої особи [§2]. На додачу у [Smolorz v Poland](#) ЄСПЛ підкреслив, що обов'язок поширити публічне вибачення та спростування діє незалежно від наявності рішення суду щодо неправомірності дій медіа, а відмова зробити такі дії є обтяжувальною обставиною під час встановлення відповідальності медіа [§42]. У цьому випадку ТРК «Аверс» досі не спростувала поширеної інформації і, отже, **порушила принцип 12** Кодексу етики українського журналіста, а також **частини 4.1 (5) та 6 (5) власного редакційного статуту**.

Матеріал 4.4. «“Аверс” визнав, що оббрехав Андрія Покровського (документи)»

Скаржники надали посилання на матеріал, що містить інформацію про спростування ТРК «Аверс» даних, поширених у її попередньому сюжеті. Так, новина стосується фінансової участі депутата Луцької міської ради пана Покровського в організації інвестиційного форуму та фуршету з цього приводу (йдеться про інвестиційний бізнес-форум від 21.09.2018 в РЦ «Промінь»). Водночас спростування цієї інформації [поширено](#) в сюжеті «*Куди подіти наші*

гроші? На Волині ОДА оголошує ще один бізнес-форум». Журналісти ще до офіційної вимоги спростування [погодилися](#) з тим, що поширена інформація була неправдивою. Спростування було поширене вчасно, проте форма такого спростування була образливою, маніпулятивною і не ідентифікувала, що поширені дані є саме спростуванням. І хоча самі по собі образливі висловлювання є захищеними, фактично, в такій формі спростування зайвий раз негативно вплинуло на репутацію фігуранта матеріалу, а тому така поведінка була недопустимою з боку медіа. Зокрема, ТРК «Аверс» зазначила, що *«помічник... повідомив наш телеканал, що Покровський фінансової участі у форумі не брав. І, дійсно, немає дурників за свої кошти чиновників поїти та кормити...»*. Тобто формальну вимогу щодо поширення спростування дотримано, втім щирість такого спростування залишається сумнівною. Незалежна медійна рада **не вбачає** в цьому епізоді **порушення принципу 12** Кодексу етики українського журналіста, проте не радить ТРК «Аверс» надавати спростування у такій формі.

Поміж іншого скаржник також надає посилання на низку судових рішень, де ТРК «Аверс» визнавали поширювачем неправдивих матеріалів і зобов'язували спростувати таку інформацію. Зокрема, йдеться про [постанову](#) Верховного Суду в складі колегії суддів Касаційного господарського суду в справі №903/927/19 від 04.08.2020, [постанову](#) Північно-західного апеляційного господарського суду від 10.12.2020 року в справі №903/344/20, [постанову](#) Північно-західного апеляційного господарського суду від 26.11.2020 року у справі №903/299/20, а також [рішення](#) Господарського суду Волинської області від 12.11.2020 в справі №903/691/20. Незалежна медійна рада вважає, що така діяльність ТРК «Аверс» на додачу до порушення норм національного законодавства становила **свідоме порушення журналістської етики всупереч принципу 19** Кодексу етики українського журналіста.

Незалежна медійна рада не має повноважень та об'єктивної можливості надавати юридичну оцінку судовим рішенням, що набрали законної сили. Втім, рада висловлює занепокоєння з приводу значної кількості порушень, вчинених ТРК «Аверс», а також лінії поведінки телеканалу, що полягає в регулярному, систематичному поширенні неправдивої, непідтвердженої або маніпулятивної інформації, необ'єктивному, однобокому висвітленні подій та частому уникненні поширення спростувань щодо таких матеріалів. Бувши свідомою того, що, відповідно до [Yordanova and Toshev v Bulgaria](#), пасажі, які формулюються для привернення уваги до новини, заголовки з великої літери чи інші прийоми, які можуть збільшити аудиторію читачів, не є порушенням журналістських стандартів [§52], Незалежна медійна рада не погоджується, що таке привернення уваги й збільшення глядацької аудиторії має досягатися завдяки поширенню неправдивої та маніпулятивної інформації. Статус журналіста не дає особі автоматичного права, не перевіряючи, здійснювати інформаційну діяльність, яка суперечить редакційному статуту ([Nenkova-Lalova v Bulgaria](#), §59–60). Згідно з [Travaglio v Italy](#), вирвані з контексту та значно скорочені («*нарізани*») матеріали, коли вони вводять читача в оману, суттєво зменшують важливість внеску такої інформації в суспільну дискусію [§34]. Водночас агресивна чи провокативна поведінка, яка значно переходить межі етичної та відповідальної журналістики, вважається свідомим порушенням правил журналістської етики ([Zarubin and Others v Lithuania](#), §53, 57). З огляду на систематичність порушень та стійке небажання телеканалу змінювати лінію медійної поведінки на більш професійну, регулярне порушення національного законодавства, Кодексу етики українського журналіста та власного редакційного статуту Незалежна медійна рада вважає, що ТРК «Аверс» у своїй діяльності припускається зловживань власним правом на свободу вираження поглядів.

IV. Висновки

Незалежна медійна рада вважає, що зазначені матеріали ТРК «Аверс» містять порушення п.п. 6, 7, 9, 10 Кодексу етики українського журналіста; таких норм законодавства: ч. 2 ст. 49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу; таких пунктів редакційного статуту ТРК «Аверс»: 5, 6, 7 (пп. 1) та 8 (пп. 3):

— «Шок: брудний піар Богдана Шиби»;

— «”Я не бідова людина” — як Богдан Шиба “купував” квартиру через виконком»;

— «Шиворіт-навиворіт: як Богдан Шиба маніпулює підприємцями»;

— «“А що тут такого”, — Богдан Шиба прокоментував скандально продані ділянки».

Матеріал «Журналісти поспілкувалися з терористом» Незалежна медійна рада вважає таким, що створено та оприлюднено з порушенням вимог ч. 2 ст. 17 Закону України «Про боротьбу з тероризмом».

Матеріал «Ігор Поліщук: моя історія...» рада вважає таким, що не належить до журналістських і не містить порушень щодо агітаційного маркування, а матеріал «Максим Кривош: про Зеленського, кіно, СІЗО» — таким, що не порушує законодавства про боротьбу з тероризмом.

Матеріал «Журналістка “Аверсу” порушила режим охорони СБУ» порушує принципи 13 та 19 Кодексу етики українського журналіста.

Матеріал «Журналістка “Аверсу” була п’яною та некоректною» порушує ч. 2 ст. 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» в частині порушення прав інших осіб (права на приватність), п. «в» ч. 1 ст. 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», порушує принципи 3, 6, 10, 13 та 19 Кодексу етики українського журналіста, а також п. 7 (1) редакційного статуту ТРК «Аверс».

Матеріал «Ми працюємо — ви насолоджуєтесь: генеральський бордель у Луцьку» порушує принципи 6, 9, 10 та 12 Кодексу етики українського журналіста, а також частину 4.1 (5) та 6 (5) редакційного статуту ТРК «Аверс».

Матеріал «Відкритий лист про спростування інформації, поданої у новинах телекомпанії “Аверс” порушує пункт «в» частини 1 статті 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», принципи 6 та 12 Кодексу етики українського журналіста, а також частини 4.1 (5) та 6 (5) редакційного статуту ТРК «Аверс».

Матеріал «Аверс визнав, що оббрехав Андрія Покровського (документи)» не порушує принципу 12 Кодексу етики українського журналіста.

Матеріал «Хороша справа як інструмент піару: у Рівному один з кандидатів помпезно відкрив реабілітаційний центр для ветеранів» телеканалу Рівне-1» Незалежна медійна рада вважає таким, що порушує п.п. 6, 7, 9 Кодексу етики українського журналіста, ч. 2 ст.

49, ч. 5 ст. 51 і ч. 8 ст. 57 Виборчого кодексу, пп. 4.1, п.п. 5, 6, абз. 1 п. 7 редакційного статуту ТРК «Рівне-1».

Незалежна медійна рада також дійшла висновку, що діяльність ТРК «Аверс» містить у собі ознаки систематичних свідомих порушень журналістської етики, у такий спосіб ідучи в розріз із принципом 19 Кодексу етики українського журналіста.

[1] <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16414&lang=en>

Результати голосування: «За» – 11;

«Проти» – 0;

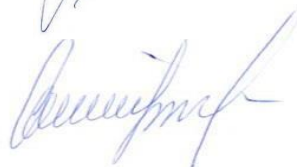
«Утримуюсь» – 1.

Голова Незалежної медійної ради

А. Черевко

Секретар Незалежної медійної ради

О. Голуб

Секретар Незалежної медійної ради

П. Моїсєєв